

BALTIJOS LYDERIAI SUSITIKO SU PREZIDENTU BUSH

Gegužės 8 d. trijų Baltijos respublikų lyderiai pirmą kartą susitiko su JAV prezidentu George Bush.

Beveik valandą trukusiame pasimatyme dalyvavo Lietuvos AT pirmininkas Vytautas Landsbergis, Estijos premjeras Edgar Savisaar ir Latvijos premjeras Ivars Godmanis su vertėjais. Iš JAV pusės dalyvavo prezidentas George Bush, Valstybės departamento sekretorius James Baker III, prezidento štabo direktorius John Sununu, Nacionalinės apsaugos komisijos pirmininkas Brent Scowcroft ir jo pavaduotojai Robert Gates ir Michael Burns bei JAV Valstybės departamento Europos ir Kanados reikalų vicesektorius James Dobbins.

Susitikimo metu dalyviai aptarė Baltijos valstybių pastangas atstatyti pilną nepriklausomybę. Estijos, Latvijos ir Lietuvos lyderiai prezidentui Bush įteikė bendrą pareiškimą, kuriame prašo JAV ir demokratinių šalių bendriją padėti „Baltijos valstybėms realizuoti savo nepriklausomybę, atkuriant buvusius diplomatinis ir kitokius santykius“ bei traktuoti jas tarptautinėse organizacijose ir tarpvalstybiniuose santykiuose kaip „savarankiškas valstybes“ (Pareiškimas buvo anksčiau pasiūstas atskirai — *LIC*).

Po susitikimo trys Pabaltijo respublikų lyderiai Baltųjų rūmų pievelėje atsakinėjo į korespondentų klausimus. Spaudą labiausiai domino ką prezidentas pasakė pabaltiečiams, ir ko jie iš jo prašė.

Pirmininkas V. Landsbergis aiškino, kad „šiandien žymiai daugiau kalbėjome apie nepriklausomybės atstatymą Baltijos valstybėse ir JAV paramą tam procesui, negu apie prezidento Gorbačiovo problemas. Tai liudija naują prioritetą iš JAV pusės ir mūsų manymu, tai yra teisingas prioritetas“.

Premjeras Godmanis dėstė, kad jie ragino prezidentą Bush paremti taptautinės konferencijos apie Pabaltijį idėją bei jį perspėjo apie „šliaužiančią“ ekonominę blokadą, kuria TSRS palaipsniui izoliuoja Baltijos valstybes. I. Godmanis deklaravo, kad kai devynios respublikos pasirašys sąjunginę sutartį, padidės ekonominės blokados grėsmė Baltijos valstybėms, kurios niekad tokios sutarties nepasirašys.

Mums buvo labai naudinga iš prezidento Bush lūpų išgirsti teiginį, tęsė I. Godmanis, kad jis sekančiame susitikime su Gorbačiovu numato jį tikinti, jog TSRS-gai praverstų turėti tris draugiškus kaimynus, t.y. tris mažas Suomijas, kurios palaikytų darnius santykius su savo rytiniu kaimynu.

Premjeras E. Savisaaras per vertėją sakė, kad 50 metų užsitęsusi sovietų okupacija nemažiau žalos padarė kaip ir Antrasis pasaulinis karas, ir todėl Baltijos valstybėms reikalingas savo rūšis „Marshall plan“. Jis (*Nukelta i 4 psl.*)

Vytautas Landsbergis Washingtonė

V. LANDSBERGIS
JAV KONGRESE

G. Damužytės ir V. Nako
reportažas

susirinkę Sąjūdžio mitinge Vilniaus Vingio parke praeitą šeštadienį sutiko šią rezoliuciją, kurią jis pats perskaitė, su didžiausiomis ovacijomis. Rezoliucija ragina JAV administraciją: suteikti *de facto* pripažinimą Lietuvos vyriausybei; įsteigti JAV atstovybę Vilniuje per kurią privačios korporacijos bei filantropinės organizacijos teiktų ekonomines, biznio bei menedžmento konsultacijas Lietuvai pereinant į laisvą rinką ir demokratiją; įkurti Pabaltijo banką atstatymui ir vystymuisi, kuris skatintų privačią iniciatyvą bei paremtų žemės ūkio reformą; tartis su Lietuvos pasiuntiniu Stasiu Lozoraičiu dėl Washingtono pasiuntinybės pakėlimo į ambasadą. Kongr. Ritter pažymėjo, kad jo pagrindinis konsultantas sustatant šią rezoliuciją buvo Lietuvos valdžios patarėjas adv. William Hough New Yorke.

Visi trys Baltijos lyderiai šioms pasiūlymams pritarė, ypatingai išskeldami Pabaltijo banko svarbą.

Diskusijose dar vyravo du klausimai, t.y. Baltijos valstybių dalyvavimas CSCE procese bei agrikultūrinių kreditų teikimas TSRS. Apklausoje dalyvavę JAV Kongreso nariai vienbalsiai pritarė Baltijos valstybių įsijungimui į Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferenciją, ir sakė, kad toliau ragins JAV administraciją kelti stebėtojo teisę Baltijos valstybėms.

Dėl agrikultūrinių kreditų, sen. DeConcini klausė ar būtų tikslu JAV-bėm nutraukti prekybą su TSRS, bet toliau vesti dialogą su Gorbačiovu? V. Landsbergis tam pritarė, sakydamas, kad tai būtų teisinga politika, vienintelė duodanti rezultatus. Teigimas, kad tam tikra JAV pagalba padės Gorbačovui išlikti savo poste, yra pavojingas ir klaidinantis. JAV valdžia gali būti skaudžiai apgauta jei TSRS vadovybė yra kita ir Gorbačiovas yra naudojamas tik tai paramai gauti. Jei JAV teiks grūdus TSRS, ji duoda ginklą į rankas centrui, kuris tais grūdais šantažuoja respublikas, grasindamas joms grūdų teikimą nutraukti. Tiksliau būtų duoti kreditus tiesiogiai Baltijos valstybėms ir respublikoms, ir tokiu būdu išvengti to žiauraus žaidimo.

„Reikia žiūrėti į ateitį, o ne į praeitį“, tikino A. Landsbergis, „arba teikite kreditus centrinei valdžiai po to kai sovietinė valdžia pakeis poziciją Baltijos kraštų atžvilgiu“.

Dar prieš apklausai prasidedant, V. Landsbergis susitiko su sen. Donald Riegle. Penkiolikos minučių pasimatyme, AT pirmininkas ir JAV senatorius aptarė dabartinę padėtį Lietuvoje ir JAV Kongreso paramą Lietuvos pastangoms įtvirtinti savo nepriklausomybę. Pasimatymui pasibaigus sen. Riegle ir pirmininkas V. Landsbergis

trumpai per vietinę Detroito TV laidą pagyrė senatorių, jį pavadindamas „pastoviausiu“ Lietuvos rėmėju JAV Senate.

Po pietų V. Landsbergis tęsė pasimatymus Kongrese. Privačiam pokalbiui susitiko su sen. Bill Bradley ir su juo aptarė JAV kreditų teikimo Sovietų Sąjungai klausimą. Senatorius Bradley yra viešai pasisakęs prieš tokių kreditų teikimą.

Kartu su Latvijos bei Estijos ministrais pirmininkais AT pirmininkas V. Landsbergis trumpam pokalbiui susitiko su JAV Senato demokratų ir respublikonų partijų lyderiais, t.y. su senatoriais George Mitchell ir Robert Dole, o po to, Senato lyderių lydimi, ėjo į pokalbį su didesne senatorių grupe. Kadangi tuo metu vyko Senato darbo sesija, kuriai turėjo vadovauti senatorius Mitchell, senatorius Dole vienas tarėsi su pabaltiečiais ir bandė juos įtikinti, kad jie remtų jo siūlomą rezoliuciją teikti Sovietų Sąjungai kreditus žemės ūkio produktų srityje.

Vėliau sen. Mitchell Baltijos kraštų vadus nuvedė į kambarį, kuriame jų laukė keliolika senatorių, jų tarpe Biden, Dodd, Exon, Helms, Lieberman, Lugar, Metzenbaum, Moynihan, Nunn, Pell, Pressler, Sarbanes, Simon, Thurmond ir Wellstone.

Kiekvienam Pabaltijo vadui buvo duota proga tarti įžanginį žodį, po kurio senatoriai galėjo klausiti. Pasikalbėjimui pradžią davė pirmininkas V. Landsbergis. Šis pasimatymas tęsėsi maždaug valandą. Jam pasibaigus, Pabaltijo vadai atskirai trumpam susitiko su senatorium Alan Dixon.

AT pirmininkas V. Landsbergis ir kiti pabaltiečiai buvo nuvesti į dviejų Atstovų rūmų grupių ruošiamą susitikimą, kurio tikslas — viešai pranešti tarp-parlamentinės grupės steigimą ginti Baltijos šalių teises ir nepriklausomybę. Šiame priėmimo dalyvavo keliolika kongresmenų. Baltijos šalių lyderiams buvo proga prabilti į susirinkusią publiką.

Iš šio susitikimo buvo pereita į didžiąją Kapitoliaus salę, kur vyko Atstovų rūmų bei Senato vadų globojamas priėmimas pagerbti V. Landsbergį, I. Goodmanį ir E. Savissarą. Į šį pagrindinį priėmimą buvo pakviesti ne tik Kongreso nariai, bet ir diplomatai, prezidento Bush administracijos atstovai, pabaltiečių bei kitų Europos išeivių organizacijų atstovai ir t.t. nelaimių metu, kaip ciklonas

Į rytinius ir popietinius pasimatymus AT pirmininko V. Landsbergio grupę lydėjo JAV Lietuvių Bendruomenės Washingtono įstaigos darbuotoja Rūta Aidytė, Lietuvos Pasiuntinybės vadovo Stasio Lozoraičio paprašyta padėti Koordinuoti V. Landsbergio darbotvarkę ir Lietuvos Informacijos Centro Washingtono skyriaus vedėjas Viktoras Nakas, paprašytas eiti vertėjo pareigas.

LIC

LIETUVOJE

Vilniaus miesto herbas

Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumas patvirtino Vilniaus miesto herbą. Istorinį herbą atkūrė dailininkas Arvydas Každailis ir heraldikas Edmundas Rimša. Panaudota XIV-XVIII amžių ikonografinė medžiaga, daugiausia magistrato antspaudai.

Miestas savivaldą gavo 1377 metais. Nuo to laiko pradedami naudoti antspaudai su Šv. Kristoforu. Vėliau simbolis buvo įremitas į nustatytos spalvos herbinį skydą.

Atsiminimai apie Červėnę

Vilniaus leidykla išleido Lietuvos kariuomenės pulkininko Juozo Tumo (1893-1977) atsiminimų knygą „Kelias į Červėnę“.

Tai pasakojimas apie Červėnės žudynes 1041 m. birželį, kai enkavedistai išžudė daug iš Kauno kalėjimo atvežtų politinių kalinių — karininkų, kunigų, nepriklausomos Lietuvos valdininkų. Žudynių metu autorius per stebuklą liko gyvas, kaip ir plk. Petraitis. „Tiesos“ žurnalistė Genė Serapinienė sako, kad atsiminimai nepaprastai įdomūs. „Autorius neabejotinai turėjo ne tik karininko pašaukimą, bet ir literato gyslelę“.

Parlamento seniūnas

Kaip ir Londono „Vienybės“ klubas, Lietuvos parlamentas turi seniūną. Balandžio 24 d. Aukščiausioji Taryba juo išrinko Aurimą Taurantą. Seniūno pavaduotojai bus išrinkti vėliau. Jie turės tikrinti, kodėl daug deputatų nedalyvauja posėdžiuose.

Narsuoliams atminti

Praėjus 100 dienų nuo tragiškų sausio 13-osios įvykių, Vilniuje prie televizijos bokšto susirinko žmonės pagerbti čia žuvusių narsuolių. Jų atminimui buvo pasodinta po medelį: 13 ažuoliukų, o pačiame viduryje — liepaitė Loretai Asanavičiūtei.

Sausio 13-osios aukoms atminti medeliai buvo pasodinti ir Atgimimo ažuolyne — J. Basanavičiaus tėviškėje Ožkabaliuose.

Konstitucijos projektas

Balandžio 18 d. LDDP delegacija, vadovaujama A. Brazausko, susitiko su AT Prezidiumo pirmininku V. Landsbergiu ir įteikė jam Lietuvos demokratinės darbo partijos paruoštą Lietuvos Respublikos Konstitucijos projektą. Prieš tai parlamentarai — LDDP nariai nusiskundė, kad jie, net ir turėdami ypatingą statusą, negali laisvai pasinaudoti televizijos ir radijo tribūna. Užgnaužiamas laisvas žodis, bandoma savotiškai susidoroti su kitaip galvojančiais.

Reikia mėlyno kraujo...

AT deputatė Nijolė Oželytė, viešėdama Prancūzijoje, susitiko su Maltos ordino atstovais, kurie pareiškė norą, kad panašus ordinas būtų įsteigtas ir Pabaltijyje. Šiam ordinui priklauso daug turtingų žmonių, o vadovu galis būti tik grynakraujis aristokratas. Dabar Lietuvoje skubiai ieškomas žmogus su mėlynu krauju.

Kaimynai dairasi į Vakarus

Balandžio mėnesį sukako 45 metai, kai egzistuoja Kaliningrado šalis. Netrukus gal ji vadinsis kitaip... Rašo Algirdas Skrebiškis „Lietuvos ryto“ 1991 m. balandžio 24 d. Laidoje.

Pokalbį su „Kaliningradskaja pravda“ laikraščio vyriausiuoju redaktoriumi A. Chmurčiku, aišku, pradėjome aptardami kaimynystės santykius. „Iš Lietuvos gauname apie 90 proc. elektros energijos, benzino, cemento, plytų ir t.t., — pasakė mano pašnekovas. — Beveik visas tranzitinis transportas eina per Lietuvą. Be to, mūsų valstiečiai atveždavo nemažai maisto produktų (dabar tai riboja muitinė). Kaip ir visoje TSRS, pas mus ekonomikos nuosmūkis. Kita svarbi problema — užterštumas. Celiuliozės fabrikai užmušė visa, kas gyva Priegliaus upėje. Jau dešimt metų statomi valymo įrenginiai. Baigti manoma 1992 metais (vietiniai deputatai į šią datą žiūri skeptiškai — aut. pastaba). Nusikaltimų skaičius ir pobūdis — įprastas TSRS. Prostitucija palyginti menka — į uostą neturi teisės užsukti užsienio laivai. Yra įregistruoti keli sergantieji AIDS“.

Nuo šių metų pradžios dalis srities ir Kaliningradas atviras užsieniečiams. Tai pradžia. Ekonomikos profesoriaus J. Matočkino vadovaujama grupė baigia kurti laisvosios verslininkystės zonos koncepciją. Idėjos ašis — Kaliningrado sričiai turi būti suteiktas specialus valstybinis juridinis statusas, pagal kurį Kaliningrado srities deputatų taryba turės teisę savarankiškai nustatyti ir reguliuoti ekonominius ryšius su užsieniu, įvesti lengvatinę mokesčių ir muitų sistemą, sudaryti palankias sąlygas užsienio kapitalui investuoti.

Pirmas etapas jau nueitas — nors karinė valdžia priešinasi, bet miestas atidarytas. Dabar laukiama, kad Rusijos Federacijos vyriausybė priims atitinkamus įstatymus. Paskui reikės įkurti bendras įmones. Pirmiausia — transporto sferoje. Juk Kaliningradas — neužšalantis uostas, jungiantis Rytus su Vakariais. Bus būtina sutartis su Lietuva dėl tranzitinių pervežimų. Didelį susidomėjimą jau rodo ir Vakariai, pavyzdžiui, vokiečiai, ir Rytai — Japonija, Pietų Korėja. Antra sfera — turizmas. Bandoma pasinaudoti vokiečių nostalgija Kionigsbergui. Kol kas praktiškai, nėra jokios turizmo industrijos. Ir paskutinė sfera — mašinų gamyba bendrose įmonėse. Pradėtos kurti akcinės bendrovės, tačiau žiūrima į Rusiją. Nesinori užbėgti už akių ir pridaryti klaidų.

Kaliningradiečiai specialistai juokauja: „Vis mus žemės ūkyje dirba 6 proc. visų gyventojų. Visai kaip Vakarų Europoje. Bet mechanizacijos lygis kaip Rusijoje“. Juokas juokais, bet, atrodo, mūsų kaimynai nelabai myli žemę. Socialogų apklausa parodė, kad už žemės privatizaciją pasisako tik 55 proc. kaliningradiečių. Šiuo metu jaučiamas šoks toks sujudimas. Miesto valdžia dalija 20 tūkstančių sklypelių kolektyviniams sodams. Norinčiųjų daugiau negu žemės. Manoma, todėl, kad parduotuvėse tuščias Sausio mėnesį visoje srityje buvo

įregistruoti tik 45 valstiečių ūkiai. Sodybos, tvartai, tvoros apgriuvę, apšėpę, seni vokiški pastatai apleisti, kiemai prišukšlinti.

Iki 1989 m. buvo tvirtinama: „Kaliningradas — nuo seno slavų žemės“. Dabar jau ir patys kaliningradiečiai iš to šūkio šaiposi. Įvairiose vitrinose gausu visokiosios suvenyrinės atributikos su užrašais ne „Kaliningradas“, o „Kionigsbergas“. Laikraščiuose, ką nors aprašant, skliausteliuose nurodomi seni gatvės, miesto ir pan. pavadinimai, pastato ankstesnės paskirtis. Jaunimo laikraštyje „Prospekt Mira“ net įkurtas skyrelis „Senos žinios“, kur atsakoma į klausimus apie Kaliningrado praeitį.

Visuomenė dalijasi į tris dalis. Vieni nori savo miestą vadinti jiems įprastu vardu, kiti — kad jam būtų grąžintas senasis vokiškas vardas (labai neįprastai rusų aplinkoje skamba vokiški pavadinimai, pavyzdžiui, Gusevą jau pradėta vadinti Gumbinnen!). Treti, suprasdami, kad Kalinino vardas gėdingas, siūlo kurti naują, pavyzdžiui, su Baltija susijusį vardą.

Kaliningradas dairasi į Vakarus. Ypač į Vokietiją (tarp darbininkų keliauja anekdotas „Paskelbkime Vokietijai karą ir tuoj pat pasiduokime“). Vokiečius traukia sentimentai, o mūsų kaimynai jų dėka tikisi išplaukti iš krizės. Ir abi pusės supranta, kad bendradarbiavimas ekonomiškai bus naudingas. Paskaičiuota, kad vien tik turistinių laivų aptarnavimas Kaliningradui duotų 4 mln. invaliutinių rublių įplaukų. Neseniai didžiuliu tarybiniu laivu čia atvyko 60 Vokietijos biznierių brigada. Dairasi ir stambi turizmo firma „Hansa turist“ (metinė apyvarta 60 mln. markių).

Kaliningrade kas penkiolika lengvoji mašina — importinė (tai jūreivių nuopelnas), kas dešimta — karinė. Tai — dar vienas spalvingas štrichas mūsų kaimynų portrete...

Kaliningradiečių požiūris į Lietuvą iš esmės palankus. Ypač jis šiltas buvo, kai įvedus vizitines korteles Lietuvos pasienio miestuose kaliningradiečiai galėdavo laisvai apsipirkti, kai įrodydavo, kad jie iš Kaliningrado. Net buvo kalbų, jog reikia jungtis prie Lietuvos. Bet kai pastatėme muitines, nuskurdo vietiniai turgūs (ypač trūksta mėsos, daržovių), pakilo kainos, ir žmonės atšalo.

Turtingi diktatoriai

Ne per seniausiai paaiškėjo, kad Filipinų diktatorius Ferdinand Marcos pasisavino valstybės pinigų. Dabar paaiškėjo, kad ir Saddam Hussein yra paslėpęs 10 milijardų dolerių, kuriuos Irakas gavo už naftą. Jo vardu Ženevoje yra investuojami pinigai į įvairias bendroves. Apie tai pranešė JAV tardytojas Jules Kroll, kuris tyrė Marcos finansinius reikalus. Kiti, žinoma, teigia, kad Saddam Hussein yra pasisavinęs ne vien už naftos pardavimą gautus pinigus, bet ir žmonių suaukotus pinigus, brangenybes ir kitas vertybes, padovanotas karui vesti. Vienas karo reikmenų pardavėjas teigia, kad tokiu būdu Hussein pasisavino daugiau nei 40 milijardų dolerių.

38-JI EUROPOS LIETUVIŠKŲJŲ STUDIJŲ SAVAITĖ VOKIETIJOJE

38-ji ELS savaitė vyks 1991 m. liepos 28 — rugpjūčio 4 dienomis Vokietijoje, Vasario 16 gimnazijoje, 6840 Lampertheim 4, tel. 06256-322.

Pragyvenimas dienai kainuos 60 DM. Registruotis pas Aliną Griniene, Diamantstr. 7, 8000 München 50, tel. 089-1504471, pasiunčiant 100 DM. registracijos mokestį (jaunimas 50 DM.) į studijų savaitės banko sąskaitą: Volksbank Kreis Bergenstrasse, Kt. No. 8.9340.02, BLZ 50991400, 6840 Lampertheim.

Studijų savaitės moderatoriai — dr. Kęstutis Girnius ir dr. Kęstutis Ivinskis.

Numatyta ši programa.

Paskaitą sutiko skaityti inž. Pilypas Narutis — „1941 m. sukilimo 50 m. sukaktis“.

Švietimo reikalais kalbės: Kultūros ir švietimo ministras Dalius Kuolys, PLB valdybos viceministras kultūros reikalams Milda Lenkauskienė ir Vasario 16 gimnazijos direktorius Andrius Šmitas.

Apie Lietuvos užsienio politiką — Lietuvos užsienio reikalų ministro pavaduotojas Voldemaras Katkus.

Istorijos klausimais — dipl. bibliotekininkas Artūras Hermanas ir Sąjūdžio Seimo Tarybos pirmininkas Juozas Tumelis.

Apie poetą Bronių Krivicką — Vincas Natkevičius, M.A.

Apie Lietuvos ekonomiką — dr. Jonas Norkaitis ir prof. Kęstutis Glaveckas.

Vokietijos politika Lietuvos atžvilgiu — Vincas Bartusevičius, M.A.

Lietuvos ūkio reikalais — ministras pirmininkas Gediminas Vagnorius.

Koncerte dainuos mezzosopranas Violeta Hermanaite-Sarrach iš Müncheno ir tenoras Gintaras Vyšniauskas iš Vilniaus.

Tėvynės valandėlė: muzikinis ansamblis iš Klaipėdos „Žvelsa“. Dailės ir spaudos parodos iš Lietuvos.

Ekskursijos į Heidelbergą ir laivą į Mainą.

Rengėjai

30 METŲ AMNESTY INTERNATIONAL

Šiais metais Šv. Trejybės sekmadienį, gegužės 26 d. bus minimas Amnesty International organizacijos 30-metis.

Prieš 30 metų Šv. Trejybės sekmadienį, gegužės 28 d., teisininkas Peter Benenson uždegė žvakę apraizgytą spygliuota viela, kuri tapo Amnesty International organizacijos simboliu. Šv. Martino bažnyčioje Trafalgaro aikštėje jis perskaitė atsišaukimą „Užmirštieji kaliniai“. Tos dienos „The Observer“ laikraštis paskelbė tą atsišaukimą, o kiti laikraščiai jį pakartojo. Taip gimė tarptautinė žmogaus teisių organizacija, kuri dabar 150-tyje valstybių turi 1100000 narius.

St. Martin-in-the Fields Trafalgaro aikštėje gegužės 26 d. (sekmadienį), 15.30 val., bus uždegamos žvakės ant bažnyčios laiptų, dalyvaujant buvusiams „sąžinės kaliniams“. Eisena nuo bažnyčios iki Mitre Court.

Amnesty International organizacija padėjo Lietuvos sąžinės kaliniams. Londono lietuviai prašomi šiose iškilmėse dalyvauti ir uždegti su lietuviškom vėliavėlėmis papuoštas žvakes.

S. Kaspars

SKAITYTOJŲ LAIŠKAI

NEŽINOMAS LIETUVIŲ-ANGLŲ KALBŲ ŽODYNELIS

Neseniai Lietuvos Knygų rūmų darbuotoja V. Ašmontienė iš Londono, kur viešėjo su ansambliciais, parvežė retą knygą — „Greicziauses pamokintojas angliszkos kalbos“. Ją, kaip dovaną Knygų rūmams, įdėjo žinomas Londono kolekcionierius R. Baublys. Žodynelis išleistas Amerikoje, Lawrence, Mass. 1903 m. Jį išspausdino A. Žvingilas, žinomas JAV lietuviškų knygų leidejas. Pratarmėje A. Žvingilas rašo: „Matydamos, kad į Ameriką naujai pribuvę mūsų tautiečiai rūpinasi išmokti reikalingiausius angliszkos kalbos žodžius ir ištartimus apsiėmiau išleisti šią knygėlę ir tikiuosi tuomet mūsų tautiečių reikalavimus bent iš dalies išpildę esu“. Toliau jis pažymi, kad į šią knygėlę įsiskverbė keletas klaidų, bet kituose leidiniuose tikisi viską pataisyti ir knygėlę pagerinti. Iš to galima spėti, kad pats A. Žvingilas ir yra ją parengęs spaudai.

Šis lietuvių-anglų kalbos žodynelis iki šiol nebuvo žinomas nei bibliografams, nei mokslininkams. Žinoma, gaila, kad per vėlai apie jį sužinojo Knygų rūmų bibliografai, kai „Lietuvos TSR Bibliografijos“ lietuviškų knygų serijos antrojo tomo dvi knygos, apimančios 1862-1904 m. jau buvo išleistos (1985 ir 1988 m.), o statistinės lentelės sudarytos ir išspausdintos. Todėl apie šį radinį pranešame visuomenei atskirai.

Bevertydama turimas neišaiškintų knygų kopijas, šių eilučių autorė surado vieną ir sulygino ją su turima knygele. Paaiškėjo, kad 1986 m. sausio 30 d. Nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos darbuotoja V. Jurgučio Knygų rūmams padovanota knygos be antraštinio lapo kopija sutampa su R. Baublio surasta knyga. Taigi apie knygą buvo žinoma, bet buvo neaišku, kokia tai knyga. Ji būtinai būtų buvusi įtraukta į tolimesnį nacionalinės bibliografijos tomą ir, nors ir būdama defektuota, būtų atkreipusi į save tyrinėtojų dėmesį. Knygos antraštinis lapas grafiškai atrodo taip: „Greicziauses pamokintojas angliszkos kalbos. (Vinjetė). Išdave savo Turtu ir spauda. A. Žvingilas, Lawrence, Mass., 1903.“

Žodynelis skiriamas lietuviams išeiviams Amerikoje, norintiems pramokti šnekamosios anglų kalbos, be kurios neįmanoma gauti darbo ir gyventi naujajame pasaulyje. Jame nėra įmantrios anglų kalbos transkripcijos — angliški garsai perduodami lietuviškomis raidėmis.

Pradžioje autorius supažindina su anglų kalbos abėcėle ir duoda garsų tarimą. Pateikiami skaičiai 1-20, toliau dešimtys, šimtai, tūkstančiai, kiekvienam skaičiui duodant fonetinį tarimo variantą, o po to anglišką žodį.

Po to seka giminių ryšius nusakantys žodžiai (tėvas, motina, dėdė ir pan.), kūno dalys, „apređalai“, „mergų apređalai“, „stubos rakandai“, įrankių pavadinimai, valgiai, ir t.t. Taigi 39 puslapius užima žodynelis, surašytas trim stulpeliais, atitinkamai pateikiant lietuvišką žodį, transkribuotą angliško žodžio formą ir anglišką žodį, pavyzdžiui: valgyti-yt-eat,

miegoti-slyp-sleep ir pan. Nuo 40 iki 49 puslapio yra pokalbių skyrelis, pavadinamas „Klausymai“. Čia taip pat pradžioje pateiktas lietuviškas klausimas, tada transkribuotas angliškas atsakymas, o po to angliškas originalo tekstas, pavyzdžiui: Duok man bandą duonos. Giv my e lof of bred. Give me a loaf of bread.

Klausimų skyrelyje yra pačių būtiniausių klausimų, reikalingų sužinoti, kaip kur nors nuvažiuoti, kaip susirasti darbo, nakvyne, kaip paprašyti valgyti ir pan.

Knygėlė užbaigiama eilėraštku, raginančiu mokytis angliškai kalbėti, ir baigiama moralu: „Ba tik tai su mokslu galim iškovotie Del saves liuosybę ir laimę dastotie“.

Mokslininkų uždavinys šį žodynelį ištirti, nustatyti, ar autorius kuo nors rėmėsi, originaliai parengė knygėlę, palyginti su kitais analogiškais anglų kalbos vadovėliais ir žodynais.

Nuoširdžiai dėkojame R. Baubliui, pateikusiam visuomenei nežinomą knygą. Gal bibliofilams žinoma daugiau šios knygos leidimų? Prašom parašyti adresu: 232000 Vilnius, Sirvydo 4, Knygų rūmai.

Dalia Gargasaitė

GRAŽINKIME DBLS-GOS CENTRO VALDYBĄ!

Daugiau nei 40 metų Didžiosios Britanijos Lietuvių Sąjunga buvo svarbiausia, visus lietuvius apjungianti organizacija, o DBLS Centro Valdybos (CV) pirmininką, pagal nusistovėjusią tvarką vadinoje Sąjungos pirmininku. Pagal E. Šovos pranešimą („EL“ nr. 16), dabar vietoje Centro Valdybos turime DBLS-gos direktorių valdybą ir direktorių valdybos pirmininką. Įdomu, ar ir DBLS-gos skyrių valdybų nariai irgi vadinsis direktoriais?

Ir kam tas buvo reikalinga? Atsimenu laikus, kada LNB-vės direktoriai drovėjos vadintis direktoriais, nors ir kitokio pavadinimo neturėjo. Dabar, turėdami tikslų ir aiškų vardą, Centro Valdybos nariai panoro vadintis direktoriais!

Ar nereikėtų grįžti į tuos laikus, kada suvažiavime išrinkdavom ne tik DBLS-gos Centro Valdybą, bet ir Sąjungos pirmininką. Daugumos Sąjungos narių išrinktas pirmininkas turėtų didesnę autoritetą, negu gavęs „direktorių valdybos“ daugumos pasitikėjimą.

M. Bajorinas

PAIEŠKOJIMAS

Labai norėčiau surasti savo artimus gimines, kurie gyvena D. Britanijoje. Mano dėdė Vytautas Barzda karo metu buvo išvežtas darbams į Vokietiją. Po karo išvyko į Angliją, vedė airę Carmel. Susilaukė vaikų Roberto, Pauliaus ir Onutės. Jie yra mano vienmečiai (apie 30 metų amžiaus). Mirus mano močiutei (Marcelei Barzdienei) ir mamai (Onai Barzdaitei-Urlakienei) susirašinėjimas nutrūko. Anksčiau V. Barzda gyveno Wednesfield, Staffs, England. Žianatieji apie mano gimines prašau parašyti: Lina Urlakytė-Drungilienė, 235300 Panevėžys, Nemuno 72-33, Lietuva.

JUOZAS URBŠYS — KOVOTOJAS DĖL LIETUVOS LAISVĖS

Gegužės 1 dieną Kaune miręs paskutinis nepriklausomos Lietuvos užsienio reikalų ministras Juozas Urbšys, nors ministro portfelį laikė vos 18 mėnesių, Lietuvos bylą energingai ir sumaniai gynė per ištisus šešis dešimtmečius. Net būdamas sovietų kalėjimuose, jis rašė laiškus Stalinui, ne malonės prašymus, kaip kiti atsidūrę tokioje padėtyje būtų darę, bet memorandumus Lietuvos nepriklausomybės atstatymo klausimu. Nenuleido jis rankų ir vėliau, jau paleistas iš kalėjimo ir grįžęs Lietuvon. Lietuvos laisvę jis rūpinosi iki paskutinio atodūžio.

Gimęs 1896 m. vasario 29 dieną Šateikiuose, Kėdainių aps., Juozas Urbšys 1914 m. baigė Panevėžio realinę mokyklą ir 1915-16 m. dirbo Maskvoje Lietuvių draugijoje nukentėjusiems dėl karo šelpti. Mobilizuotas į Rusijos kariuomenę, 1917 m. jis baigė Čiugujevo (Charkovo gub.) karo mokyklą. Po revoliucijos kurį laiką dirbo Maskvoje, bet 1918 m. rudenį grįžo į Lietuvą ir įstojo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Išėjęs į atsargą kapitono laipsnyje, 1922 metais J. Urbšys perėjo dirbti į Užsienio reikalų ministeriją. Buvo paskirtas Lietuvos pasiuntnybės Berlyne konsulinio skyriaus vedėju. Tais pat metais buvo perkeltas pirmuoju sekretoriumi į Paryžių. 1933-34 m. J. Urbšys — Lietuvos nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotasis ministras Latvijoje. 1934-36 m. — Užsienio reikalų ministerijos politikos departamentu direktorius, 1936-38 m. — tos ministerijos gen. sekretorius. Pagaliau pačiu sunkiausiu nepriklausomos Lietuvos istorijoje laikotarpiu — 1938.VII.5-1940.VI.15 — Užsienio reikalų ministras. Eidamas tas pareigas jis drąsiai ir ryžtingai derėjosi su Ribbentropu dėl Kalipėdos ir su Stalinu bei Molotovu dėl Vilniaus ir visos Lietuvos.

Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, J. Urbšys su žmona Marija Urbšiene-Mašiotaitė (1885-1959) buvo ištremti į Rusijos gilumą, į Tambovo sritį. Nuo 1941 m. birželio 22 d. buvo kalinamas (žmona atskirai) 13 metų Tambovo, Saratovo, Maskvos, Kirovo, Gorkio, Ivanovo ir Vladimiro kalėjimuose. Paleido juos iš kalėjimo 1954 m. pavasarį ir 1956 m. leido grįžti į Lietuvą.

J. Urbšys yra bendradarbiavęs mūsų žinyne, Karo Archyve, Lietuvos Ūkyje, Kultūroje, Lietuvos Žiniose, Pasaulio Lietuvyje, Revue Baltique, Židinyje ir kituose leidiniuose. Parengė knygą „Medžiaga Vilniaus ginčo diplomatinei istorijai“ (1932). Mokėdamas kelias užsienio kalbas, išvertė į lietuvių kalbą įdomesnius literatūros veikalus. Grįžęs į Lietuvą vertė iš prancūzų kalbos. 1988 m. parašė labai vertingą atsiminimų knygą „Lietuva lentingaisiais 1939-1940 metais, kuri vėliau buvo išleista ir išleistose („Atsiminimai“, Tautos Fondo leidinys, 1988 m.). Tos knygos vertimas į rusų kalbą buvo įteiktas M. Gorbačioviui, jam lankantis Lietuvoje.

Paskutiniu metu J. Urbšio pasisakymai aktualiais klausimais

buvo atspausdinti Lietuvos spaudoje, tarp jų paminėtinas interviu „Lietuvos rytui“ (1990.I.20) ir Lenkijos laikraščiui „Prawo i życie“ Nr. 15 (1990 m.). Keli vėliausi velionio pasisakymai buvo paminėti „Europos lietuvių“ skiltyse. Įvertindamas J. Urbšio darbus, jam mirus, žinomas Britanijos dienraštis „The Independent“ (1991.V.3) atspausdino turiningą jo nekrologą.

J. Vilčinskis

MODERNUSIS PONCIJUS PILOTAS

Katalikų dienraštis „Avvenire“ atspausdino savo korespondento Luigi Geninazzi interviu su Vilniaus arkivyskupu Julijonu Steponavičium. Į klausimą, kodėl savo pamoksle Gorbačiovą palyginęs su Poncijum Pilotu, arkivyskupas atsakė: „Sovietų centrinė valdžia neparodo jokio noro išaiškinti kraujo praliejimo Vilniuje kaltininkus. Jazovas tvirtina, kad ne jis įsakęs šaudyti. Gorbačiovas teisinasi, neva visai nieko nežinojęs apie tragiškus Vilniaus įvykius. Mes apraudame savo žuvusiuosius, o jie sau ramiai nusiplauna rankas“. Paklaustas, kokia yra Bažnyčios laikysena šiomis įtampos dienomis, arkivyskupas pareiškė: „Bažnyčia eina drauge su tauta. Bažnyčia stovi parlamento gynėjų gretose“. Yra manančių, toliau klausė Luigi Geninazzi, kad Vytautas Landsbergis yra per griežtas derybose su Maskva. Arkivyskupas atsakė: „Esu įsitikinęs, kad Vytautas Landsbergis yra labai nuosaikūs. Ir ne Landsbergio laikysenoje glūdi derybų nesėkmės esmė. Pagrindinė kliūtis yra kita. Būtent, Maskva nenori kalbėti su tais, kurie ryžtingai pabrėžia, kad neatsisakys nepriklausomybės. Pagaliau Lietuva ėmėsi labai didelio kompromiso, paskelbdama nepriklausomybės atkūrimo moratoriumą. Maskvai šito neužteko, — kalbėjo arkivyskupas, — Maskva mieliau kalbasi su saujele rusų komunistų, negu kad su teisėta vyriausybe ir parlamentu“. Ką manote apie Lietuvos ateitį, — paklausė žurnalistas. „Mes, Bažnyčios vadovai ir visi tikintieji, visus įvykius vertiname krikščionybės mastu. Tertulijonas yra pasakęs, kad kankinių kraujas yra naujų krikščionių sėklą. Jeigu sovietams ir dabar pavyktų atimti iš mūsų laisvę, tai esame įsitikinę, kad iš dabar pralieto kraujo išdygs dar daugiau laisvę mylinčių žmonių. Panašiai įvyko Vengrijoje ir Čekoslovakijoje, ir šios tautos vis tiek sulaukė laisvės. Sulauksime laisvės ir mes“, — atsakė arkivyskupas Julijonas Steponavičius.

Mirė kun. S. Lidys

Sausio 24 d. autokatastrofoje, kurią sukėlė sovietų šarvučiai, žuvo Senujų Trakų klebonas Stasys Lidys. Gimė jis 1929 metais Žemaitijoje. Vaikystėje patyrė daug vargo, todėl jis suprato paprastų žmonių godas, juos mylėjo. Jo nuoširdus žodis kvietė žmones vienyti, padėti vieni kitiems. Todėl tūkstančiai palydėjo jį į paskutinę kelionę Rokantiškėse.

V. LANDSBERGIO IR VLIKO PASITARIMAS

Lietuvos AT pirmininko Vytauto Landsbergio spsilankymo JAV-se proga, gegužės 6 d., Lietuvos pasiuntinybėje Washingtone įvyko pasitarimas su Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto vadovybe. V. Landsbergis išsamiai pasikalbėjo su dr. K. Bobeliu, dr. Krivicku ir J. Bobeliu. Vėliau pasikalbėjime dalyvavo ir okupuotos Lietuvos Užsienio reikalų ministro pavaduotojas Valdemaras Katkus.

Buvo aptarti Lietuvos Parlamento bei Vyriausybės ir VLIKO bendradarbiavimo klausimai, VLIKO politinė ir ekonominė pagalba Lietuvos atstatymui, Lietuvos reikalų atstovavimas Europos Parlamente bei Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferencijose, VLIKO veikla JAV-se, politinių partijų reikšmė Lietuvos demokratinės valstybės atstatyme, galimybė įsteigti VLIKO informacijos biurą okupuotoje Lietuvoje, Lietuvos politinių partijų vaidmens suaktyvinimas, Lietuvos nepriklausomybės atstatymo eiga ir politinių partijų įtaka Vakarų valstybių politiniuose judėjimuose. Pabrėžta Lietuvių Krikščionių Demokratų ir Lietuvių Socialdemokratų įsijungimo į partijų internacionalus, kuriuose lietuviai yra pilnateisiai nariai, didelė reikšmė ir nauda.

Pirmininkas V. Landsbergis buvo painformuotas apie pastaruoju metu labai išplėtą VLIKO veiklą JAV-se, Europos Parlamente ir Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferencijose bei apie tose institucijose turimus ryšius. Pirmininkui buvo pranešta, kad VLIKO valdyba deda pastangas, kad M. Morkūno spaustuovės poligrafinė aparatūra būtų galimai greičiau perkelta į Lietuvą, ko V. Landsbergis labai pageidavo.

Pirmininkas buvo paklaustas, ar teisybė, kad Lietuvos parlamentas priėmė įstatymą iš išieivijos lietuvių atimantį Lietuvos pilietybę. Pirmininkas į šį klausimą konkrečiai neatsakė, bet pažadėjo, pasikalbėjęs su teisiniais patarėjais, atsakyti.

V. Landsbergis pareiškė, kad jis gavo jam VLIKO pasiųstą informaciją ir pageidavo, kad VLIKas ir toliau jį informuotų visais Lietuvą liečiančiais reikalais.

VLIKO atstovai pabrėžė, kad VLIKas nuo 1990 m. kovo 11 d. tvirtai rėmė ir remia Lietuvos parlamentą ir jo sudarytas Lietuvos Vyriausybės, lietuvių tautos laisvės siekį, ir deda visas galimas pastangas iš Vakarų demokratinų valstybių išgauti Lietuvos pripažinimą. Su Valdemaru Katkumi buvo pasitarta apie Lietuvos reikalų atstovavimą birželio, liepos ir rugsėjo mėnesiuose įvyksiančiose Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferencijose.

VLIKO atstovai padėjo V. Landsbergiui už atvirą, nuoširdų pasikalbėjimą ir informaciją apie pastaruosius įvykius okupuotoje Lietuvoje. V. Katkus padėjo VLIKui už jo ilgametę veiklą Helsinkio konferencijose.

VLIKO ELTA

DERBYJE

PAGERBTOS MOTINOS

Kiekvienų metų pirmasis gegužės mėnesio sekmadienis Didžiosios Britanijos lietuvių kolonijose yra paskirtas motinoms pagerbti. Ši šventė pavadinta — Motinos Diena.

Atsikūrusioje nepriklausomoje Lietuvoje Motinos diena buvo švenčiama visoje Lietuvoje.

DBLS-gos Derby skyriaus valdybos pastangomis buvo suruoštas Motinų pagerbimas gegužės 5 d., ukrainiečių klube. Į pagerbimą susirinko iš Derby ir iš tolimesnių apylinkių pusšimtis asmenų, jų tarpe — dvidešimt septynios motinos. Dvi moterys atstovavo ukrainiečių motinas.

Motinų garbei, salės priekyje ant stalo rymojo Rūpintojėlis, apsuptas pavasariškų gėlių. Motinos dienos minėjimą atidarė skyriaus pirmininkas J. Levinskas. Lietuvių ir anglų kalba jis pasveikino Motinas ir pakvietė tautiniais rūbais pasipuošusią skautininkę V. Gasperienę paskaitai. Visoms Motinoms prisegta rūtų šakelė ir žibuoklė.

Prelegentė V. Gasperienė jautriais žodžiais iškėlė lietuvių meilę ir pagarbą lietuvi motinai. Žodžiu perkėlė klausytojus į praeitį, kai dar tėvynėje, sodžiaus bakūžėje, sukdama ratelį, lietuvi motina mokė vaikus lietuviškai. Lietuvos okupacijų ir vėliau blokados laikais motinos nepalūžo, neprarado meilės šeimai, Tėvynei, kalbai, tradicijai bei papročiams. Prelegentė išvardino visą eilę Motinų už Tėvynę paaukėjusių brangiausių ir aukščiausių vertybę — savo gyvybę. V. Gasperienė tik ką grįžusi iš viešnagės Lietuvoje, priminė išieivijos motinų pareigas ir atsakomybę, nes jų rankose yra pasaulio viltis ir ateitis. Pabaigai ji padėkavo Motinų garbei eilėrašį iš Lietuvos. Paskaitą susirinkę klausė su dideliu dėmesiu ir atsilygino garsiu plojimu.

Po paskaitos vyko meninė programa. A. Sadula elektroniniais vargonais pagrojo lietuviškų dainų pynę. E. Vainorienė ir R. Gasperaitė kanklėmis grojo, o Vida Gasperienė solo dainavo ir deklamavo, lietuviškai ausiai ir širdžiai maloniomis dainomis „Oi toli, toli“, „Daug, daug dainelių“, „Pražydo jazminai“, „Leiskit į Tėvynę“ žavėjo klausytojus, kurie taip pat pradėjo dainuoti. Paskutinė nuskambėjo „Marija, Marija“ giemė ir Tautos himnas.

J. Levinskas visiem nuoširdžiai padėkojo, o programos dalyviams įteikė po gėlių puokštę. Jis taip pat pasveikino DBLS-gos Derby skyriaus narį A. Tirevičių 65 metų sukakties proga ir įteikė skyriaus bei draugų dovanėles. A. Tirevičius už sveikinimus ir dovanėles padėkojo.

J. Maslauskas pranešė apie Londone vykusį metinį DBLS-gos ir LNB-vės 43-ji suvažiavimą. V. Gasperienė, susirinkusiems prašant, plačiai papasakojo apie Lietuvos Skautijos organizaciją, veiklą ir sutiktus vadovus bei vadoves Lietuvoje. Lietuviškos skautiškos idėjos rėmėjams padėkojo J. Maslauskas.

Programai pasibaigus Motinos dienos dalyviai buvo skaniai pavaišinti A. Tirevičiaus paruoštais užkandžiais ir kavute. Ačiū jam už tai. Toliau vyko pačių derbiečių suneštų fantų loterija. Likusį laiką buvo pabendrauta ir pasidalinta nuomonėmis dėl tolimesnės lietuviškos veiklos.

SKAUTIŠKŲ KELIU

STOVYKLAI AUKOS

Laimutis Švalkus, skautiškos idėjos rėmėjas, siūsdamas 10.00 sv. auką rašo: „Siunčiu skautams mažytę 10.00 sv. auką. Gal ir maža, bet būdamas jau 20 metų pensijoje duodu visur ir visada tik po trupučiuką. Pagal mano močiutės posakį: geriau mažai, negu nieko“.

Gerbiame skautiškos idėjos rėmėjui reiškiamame nuoširdų ir skautišką ačiū!

Stovyklos organizatoriai

A P D O V A N O J I M A I - PAGERBIMAI

Remdamasi vadovių pristatymu ir Rajono vadeivių tvirtinimu, už jų pastangas, darbą ir pareigingumą, lapkričio 1 d. proga apdovanojamos Vasario 16 gimnazijos Vokietijoje, „Aušros“ tunto sesės:

„Pažangumo“ Žymeniu — psl. Sandra Mokutėnaitė.

„Vėliavos“ Žymeniu — sl. Vilija Bijūnaitė.

Sveikiname apdovanotąsias seses ir linkime, kad tai dar labiau paskatintų jas siekti skautiškojo idealo.

Tebūnie našios pastangos, džiugus ir jaunatviškas skautiškos idėjos gairėmis sagstytas Jūsų kelias. Budėkime!

v.s.t.n. Stefa Gedgaudienė
LSS Vyriausia Skautininkė

LSB Vyriausio Skautininko įsakymas nr. 60

Lietuvių Skautų Brolijos Vyriausia vadovybė už ypatingai uolų ir ilgų metų skautiško sąjūdžio rėmimą ir vienetų veiklą, šiuos rėmėjus ir skautus balandžio 23 d., šv. Jurgio šventės proga apdovanojo-pagerbė:

„Už Nuopelnus“ su Rėmėjo Kaspinu ordinu — Andrių Šmitą, Vasario 16 gimnazijos direktorių ir mokytoją Ronaldą Tesnau.

„Pažangumo“ Garbės Žymeniu — psl. Vytautą Lemkę, „Aušros“ tunto skautą.

Sveikinu apdovanotus-pagerbtus rėmėjus ir skautus ir nuoširdžiai linkiu nepailstamai tarnauti Dievui, Tėvynei ir Artimui. Dėkoju skautų rėmėjams A. Šmitui ir R. Tesnau ir tikiu, kad Jūsų parama skautams vienetuose tęsis dar ilgą laiką. Budėkime!

v.s. Gediminas Deveikis
LSB Vyriausias Skautininkas

LSS Europos Vadija, sesės ir broliai, sveikina apdovanotuosius seses, brolių ir rėmėjus.

Vizitas Kanadoje

Balandžio 24 d. į Vilnių grįžo po savaitės viešnagės Kanadoje Lietuvos ministras pirmininkas G. Vagnorius. Kanadoje jis susitiko su žymiais valstybės ir visuomenės veikėjais, su kuriais tarėsi dėl politinės paramos Lietuvai bei ekonominio bendradarbiavimo.

Svečiams išsiskirsčius, vyko skyriaus valdybos posėdis. Aptarta tolimesnė skyriaus veikla, svarstyti naujųjų narių pareiškimai; tai skyriaus jaunoji karta su šeimomis, dvidešimt šeši asmenys pareiškė norą jungtis pilnateisiais nariais į skyriaus veiklą. Sveikiname juos!

Nutarta birželio 16 d., 14 val., ukrainiečių klube visiems — seniems ir naujiems nariams — susitikti susipažinimo vakare ir bendrai nutarti skyriaus ateities veiklą. Iki pasimatymo !.

J.M

EUROPOS LIETUVIS

EUROPE'S LITHUANIAN — Lithuanian Weekly

REGISTERED AS A NEWSPAPER AT THE POST OFFICE

Printed and published by Lithuanian Association in Gt. Britain and Lithuanian House Ltd., 2 Ladbroke Gardens, London W11 2PT, England.

Tel.: 071-727 2470 Fax: 071-221 6164 Telex: 276336 AEZRA

Leidžia D. Britanijos Lietuvių Sąjunga, Lietuvių Namų Akc. Bendrovė Londone ir „Šiaurės Atėnų“ Bendrija Vilniuje.

Prenumeratos kaina metams: Didžioje Britanijoje — 20 svarų;

Vokietijoje — 77 DM. Visur kitur — 25 sv. (oro paštu).

Vienoje skiltyje įdėto skelbimo kaina 10 sv. už 25 mm. Didesni skelbimai atitinkamai brangiau. Už laikraštį kieno nors spausdinamų skelbimų turinį nei leidėjai, nei redakcija nesiima atsakomybės.

Redaguoja redakcinis kolektyvas. Vyr. redaktorius Vladas Dargis.

Redaktorius Vilniuje Laimantas Jonušys.

Adresas Lietuvoje: 232600 Vilnius, Pylimo 8.

Redakcija rankraščius taisy ir trumpina savo nuožiūra. Nepanaudoti rankraščiai, jei iš anksto nesusitarta, negrąžinami.

Atspausdinti straipsniai išreiškia autorių, ne redakcijos ir leidėjo nuomonę.

Lietuvių Kronika

LONDONE

MOTINOS DIENA

Londono lietuvių Šv. Kazimiero parapija gegužės 5 d., sekmadienį, šventė Motinos dieną kartu su Lietuva.

Šventė prasidėjo su Eucharistine eiseną šventovėje. Šv. Mišias atnašavo klebonas Jonas Sakevičius MIC už parapijos motinas. Sakdamas pamokslą pažymėjo, kad motinos yra viso mūsų gyvenimo ašis, jos augina žmonijos ateitį.

Po pamaldų parapijos menėje lietuvių Šv. Kazimiero klubo pirmininkas S. Kasparas pasveikino ten esančias motinas, linkėdamas joms čia ir Lietuvoje viso ko geriausio gyvenime. Kartu apgailestaudamas, kad vyrai ir mūsų lietuviškos bendruomenės jaunimas neprisidėjo prie Motinos Dienos minėjimo ir nedalyvavo motinų pagerbime.

Besivaišinant klubo valdybos moterų paruoštais užkandžiais, buvo žiūrėta vaizduojant, Palaimintojo Jurgio Matulaičio parapijos Vilniuje įkūrimas, Kryžiaus šventinimas, Mišios, statyba ir 1987 m. Palaimintojo Jurgio Matulaičio pagerbimo iškilmės Marijampolėje, 1990 m. „Europos kelio“ žygis Lazdijuose, dalyvaujant estams bei latviams.

IŠVYKA Į SODYBĄ

Tradicinė Lietuvių Švento Kazimiero Parapijos išvyka į Lietuvių Sodybą vyksta kasmet per pavasario „Bank Holiday“ savaitgalį.

Šiais metais vyksta Sodybon gegužės 26 d., sekmadienį. Autobusas nuo lietuvių bažnyčios, 21 The Oval, Hackney Rd., London E2. Išvyksta 8.30 val. Prie Lietuvių Namų, 2 Ladbroke Gardens, London W2, būsimie 9 val. ryto. Iš abiejų vietovių išvyksime punktualiai. Pavėlavusiųjų nelauksime!

Užsirašyti ir už kelionę užmokėti galima sekmadieniais parapijos menėje po pamaldų pas S. Kasparą. Arba laišku: „Parapijos Išvyka“, 21 The Oval, Hackney Rd., London, E2 9DT. Prašome pažymėti kurioje vietovėje prisijungsime prie išvykos. Išvykos kaina 6.00 sv. asmeniui, sumokama užsisakant.

PAMALDOS

Nottingham — gegužės 19 d., 11.15 val., Židinyje.

Derbyje — gegužės 19 d., 14 val., Bridge Gate.

Nottingham — gegužės 26 d., 11.15 val., Židinyje.

SODYBOJE

KARNIVALAS SODYBOJE

Šių metų Pavasario Šąskrydis Sodyboje vyks gegužės 26 d. Jį organizuoja DBLS-ga ir lietuvių tautinių šokių grupė „Lietuva“.

Be tautinių šokių, dainų ir tradicinio maisto, šių metų savaitgalio šventėje ruošiami įvairūs prekystaliai, magiški seansai, varžytinės ir įvairūs žaidimai vaikams ir suaugusiems.

Prašome visų atvykti ir paremti lietuvišką visuomenę ir Sodybą. Tai yra vienintelis savaitgalis metuose, kada visi lietuviai bendrai gali linksintis ir praleisti laiką gražioje Sodyboje.

E. Repševičius

GLOUCESTERIS IR STROUDAS

IŠVYKA Į SODYBĄ

Gegužės 26 d., sekmadienį, vyksta į Sodybą. Iš Gloucesterio išvažiuojame 8 val., iš Stroudo — 8.30 val. (iš miesto centro).

Išvyksime punktualiai.

Į kelionę užsirašyti pas M. Gelvinauskienę: tel. 411588.

M. Gelvinauskienė
Skyriaus pirmininkė

LONDONE

MIRĖ VLADAS VELIČKA

Kovo 17 d. Londono St. Charles ligoninėje mirė ilgametis Lietuvių Namų gyventojas Vladas Velička. Buvo gimęs 1914 m. vasario 18 d., Brastos kaime, Sasnavos vals., Marijampolės apskrityje.

Į D. Britaniją atvyko 1947 m. pavasarį. Perkeliavęs daugelį įvairių darbo stovyklų, pagaliau nuolatiniams apsigyveno Lietuvių Namuose Londone.

Sau pragyvenimą pelnė kaip namų dažytojas-mūrininkas. Prieš 10 metų buvo išrinktas į Londono Parapijos Tarybą, kurioje ėjo kasininko pareigas iki savo mirties. Taip pat dalyvavo lietuvių Švento Kazimiero klubo, DBLS-gos I-jo skyriaus, Sporto ir Socialinio klubo valdybose, buvo „Šaltinio“ platintoju Lietuvių Namuose.

Laidotuvinės pamaldos vyko Lietuvių Šv. Kazimiero bažnyčioje, po pamaldų palydėtas į St. Marijos kapines ir sudegintas.

Laidotuvių dalyviams Lietuvių Namų vedėjas K. Makūnas paruošė užkandžius.

S.K.

NORTHAMPTONE

MIRĖ V. KARPAUSKAS

Balandžio 22 d. buvo rastas savo bute staigiai miręs Vincas Karpauskas. Gimęs 1923 m. lapkričio 19 d. Vincas buvo vedęs anglę, užaugino 4 dukteris ir dvi padukras. Prieš kelis metus su žmona išsiskyrė ir gyveno vienas valdiškame bute. Buvo sveikas ir judrus. Pirmadienio rytą dar pasiėmė paštą savo pensiją, bet vėliau atėjusi duktė jo aplankyti, rado tėvą sukniubusį kambaryje prie durų ir jau mirusį nuo širdies priepuolio. Lietuvoje liko sesuo, su kuria susirašinėjo.

Lietingą gegužės 2 d. rytą susirinko dešimt lietuvių ir apie 70 kitataučių ir anglų atsiveikinti su Vincu. Po pamaldų katedroje, kurias atlaikė du anglų kunigai, eilė mašinų palydėjo Vincą į Kingsthorpo kapines. Naują kapą papuošė 15 vainikų ir gėlių puokštės. Dviejų dukterų gėlės buvo sudėliotos ir vaizdavo Lietuvos vėliavas. A.a Vincas gyveno nuošaliai ir jokioje veikloje nedalyvavo. Buvo nuoširdus, draugiškas ir savo širdyje mylėjo Lietuvą nemažiau už kitus.

Ilsėkis, Vincai, ramybėje Tave ant amžių priglaudusioje karalių žemėje.

L.S.

BRADFORDE

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

Gegužės 5 d. gausius Motinos Dienos minėjime dalyvius pasveikino klubo pirmininkas V. Gurevičius. DBLS-gos pirmininkas E. Šova trumpai apibūdino Motinos dienos istoriją ir lietuvių Motinos neapsakomai sunkias ir atsakomingas pareigas kuriant šeimą, visuomenę ir visą mūsų tautą. Baigdamas pakartotinai sakė ačiū lietuvių Motinai už pasiaukojimą.

Minėjime dalyvaujančiom buvo įteikta po gyvą gėlę ir sveikinimą raštu. Mirusios Motinos prisimintos tylos minute. Scenos priekyje ant paaukštinimo I. Gerdžiūnienės supintas vainikas taip pat simboliškai priminė mirusias Motinas.

Meninėje dalyje, tautiškais drabužiais pasipuošusi muzikos studentė Jūly akordeonu pagrojo kelias lietuviškas liaudies melodijas, kurios sukėlė entuziastišką pritarimą ir plojimą.

I. Gerdžiūnienė ir pora jaunesniųjų paskaitė kelis eilėraščius.

Minėjimas baigtas giesme „Marija, Marija“.

Minėjimą pravedė kultūrinių reikalų vadovas A. Gerdžiūnas.

Vaišių metu I. Gerdžiūnienė skautams surinko 70.00 sv. aukų.

MARGUČIŲ KONKURSAS

Šv. Velykų antrą dieną margučių konkurse I ir III premiją laimėjo L. Šilingaitė, o II — A. Brazdeikienė.

Vaikų konkurse — I ir II premiją — B. Gerdžiūnas, o III — E. Benetis.

Kavutės metu I. Gerdžiūnienė Vaikų Fondui surinko 122.00 sv. aukų.

A-tas B.

Pabrango valiuta

Lietuvos bankas praneša, kad nuo balandžio 17 dienos už vieną JAV dolerį dabar mokama 31 rublis, Vokietijos markė — 19, už Anglijos svarą (sterling) — 55 rubliai.

MANCHESTERYJE

MOTINOS MINĖJIMAS

Gegužės 4 d. Huddersfieldo skautai suruošė MLS klube Motinos dienos minėjimą, į kurį atvyko daug vietos ir apylinkės tautiečių, kurių tarpe ir dvi moterys iš Lietuvos.

Salės gale buvo žalumynais ir tautine juosta papuošta kėdė, simbolizuojanti Motiną Lietuvą.

Minėjimą atidarė klubo pirmininkas A. Podvoiskis, kuris pasveikino susirinkusius bei motinas ir paprašė v.s. Ireną Gerdžiūninę praversti minėjimą. Ji taip pat pasveikino motinas ir paprašė visus tylos minute pagerbti mūsų mirusias motinas. Paskaitai pakvietė H. Vaineikį.

Prelegentas savo kruopščiai paruoštoje paskaitoje skyrė daug gražių ir prasmingų žodžių motinai lietuvi, išskeldamas jos reikšmę šeimoje ir gyvenime, kuri daugiausiai kentėjo nuo okupacijų ir prarastų šeimos narių. Jos šlovė apdainuota ir aprašyta. Iškeltas motinos pasiaukojimas, pasišventimas ir meilė auginant ir auklėjant naujas kartas bei skiepijant lietuviybę ir patriotiškumą nepalankiose sąlygose. Paskaita pajavirinta prasmingais poezijos posmais. Paskaita išklausyta dėmesingai.

Skautai (visi Gerdžiūnai) įteikė motinoms po sveikinimo kortelę ir gyvų gėlių.

Meninėje dalyje jaunesni skautai N. ir B. Gerdžiūnai padėklamavo kelis eilėraščius, o v.s. I. Gerdžiūnienė — eilėraščių ir perskaitė „Laišką motinai“.

Minėjimas baigtas sugiedant „Sveika Marija“.

Pirmininkas pranešė, kad iš Lietuvos per Mančesterio aerouostą pakeliui į Škotiją atvyksta šešių asmenų grupė, kurių tarpe dvi mokytojos, ir paprašė, kad, kurie gali, nuvyktų į aerouostą jų pasitikti ir pasveikinti Mančesterio lietuvių vardu, nes jie neturi progos pabūti Mančestyje ir aplankyti klubo, kad pabendrautų su vietos lietuviais. (Atskridimo dieną jų pasitikti nuvyko lietuvių grupė, kuri su atvykusiais užmezgė ryšį).

Po minėjimo skautai v.s. I. ir A. Gerdžiūnai paruošė motinoms arbatėlę ir skanias užkandžius, kuriais visi pasivaikšino. Finansavo MLS klubas. Ta pačia proga skautai savo reikalams pravedė rinkliavą.

A.P-kis

BALTIJOS LYDERIAI SUSITIKO SU PREZIDENTU BUSH

(Atkelta iš 1 psl.)

taip pat iškėlė Baltijai remti ir atstatyti banko koncepciją, kurią propaguoja JAV Atstovų rūmų rezoliucija nr. 142.

V. Landsbergis pridėjo, kad jis prašęs JAV iškelti ir paremti Baltijos valstybių narystę Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferencijoje (CSCE), prezidentas Bush atsakė, kad „jis norėtų apie tai pakalbėti su prezidentu Gorbačiovu“.

Ar jūs manote, kad Amerikos politika dabar keičiasi, klausė vienas korespondentas, ir, ar ji labiau remia Baltijos valstybių nepriklausomybės judėjimus?

Taip, taip, atsakė AT pirmininkas V. Landsbergis, bet „vienai galėtų sakyti, kad ji keičiasi per lėtai: įvykiai sparčiau keičiasi“.

LIC

PASAULYJE

Jelcinas laimėjo?

Jelcinui važiuojant tartis su angliakasiais, buvo manoma, kad jis rizikuoja savo prestižu, nes angliakasiai reikalavo Gorbačiovo atsistatydinimo, ko Jelcinas jiems duoti negalėjo. Tačiau jis pasiūlė angliakasiams savo planą, pagal kurį anglių kasyklos pereina į Jelcino vadovaujamą Rusijos Federacijos žinią ir atidaro duris anglies kasyklų privatizavimui. Atpuolė ir Gorbačiovo atsistatydinimo reikalavimas, o angliakasiai jau grįžta į darbą.

Dėl Kalnų Karabach srities tarp Armėnijos ir Azerbaidžano respublikų prasidėjęs civilinis karas, M. Gorbačioviui kelia naujus rūpesčius. Sovietų kariuomenė norėdama atstatyti tvarką yra armėnų kaltinama už šališkumą azerams ir už armėnų žudymą.

Susitikęs su viešiniu Prancūzijos prezidentu Mitterrdu Kremliuje, Gorbačiovas patvirtino, kad jis nepakeitė savo politikos, bet norint tokią didelę šalį pakeisti, jis neišvengiamai susiduria su dideliais sunkumais. Taip pat jis pagyrė esamus gerus santykius tarp JAV ir Sovietų Sąjungos, be kurių reikėtų grįžti į Šaltojo karo laikus.

Kur dingio 11 milijardų DM

Vokietijos teisingumo atstovai ieško 11 mlrd. markių, kurios dingio Rytų Vokietijoje. Tie pinigai buvo gauti už parduotas brangenybes, kurios buvo atimtos iš žmonių, už parduotus Vakarų Vokietijai ginklus ir kt. Manoma, kad tie pinigai yra investuoti įvairiuose bankuose ir įmonėse. Įtariamas buvęs prie Honnecker vyriausybės užsienio reikalų ministerijos tarnautojas Alexander Schalck-Golodkowski, kurio vadovaujama bendrovė prekiaavo su pramonininkais Luxemburge, Šveicarijoje, Lichtensteine ir Vak. Indijos salose.

„Septyni“ kvies Gorbačiova

Septynių turtingiausių pramoninių valstybių grupė (G 7) liepos mėnesį dalyvaus ekonominėje konferencijoje Londone. Šiomet bus labai svarbi konferencija, nes ji vyks pasaulinės krizės ir gamtos nelaimių metu, kaip ciklonas Bangladeše, sausra Afrikoje, kurdų kančios Irake ir ekonominė krizė Sovietų Sąjungoje. Tų septynių valstybių grupei priklauso: JAV, D. Britanija, Kanada, Japonija, Vokietija, Prancūzija ir Italija. Konferencijai Londone pirmininkaus Britanijos premjeras John Major. Jis nori pasikviesti į šią konferenciją M. Gorbačiova, stebėtojo teisėmis. JAV lyg tam ir prieštarauja. Šios savaitės metu JAV prezidentas Bush priėmė Baltijos valstybių vadus: V. Landsbergį ir Estijos bei Latvijos ministrus pirmininkus.

Kodėl atskrido Hessas?

Prieš 50 metų, 1941 m. gegužės 10 d., Škotijoje, netoli kunigaikščio Hamiltono buveinės, nusileido lėktuvas. Lėktuve buvo tik vienas asmuo, kuris sakėsi esąs Rudolf Hess ir prašė jį nuvesti pas kunigaikštį Hamilton. Dar ir dabar nėra žinoma, ar jis atskrido su Hitlerio žinia, ir, ar Britanija žinojo apie jo skridimą, nes tos bylos dar tebėra paslėptos. Sovietai gi atskleidę savo bylas teigia, kad skridimas buvo su Britanijos žinia, ir kad Hessas turėjęs atvežti planus, kaip pulti Sovietų Sąjungą. Jis taip pat raginęs Britaniją tartis su Hitleriu.